

ATT VARA MED I LEKEN

**Vuxna med utländsk bakgrund
på arbetsmarknaden ur ett
socialt investeringsperspektiv**

Eva Nilsson Lundmark & Ingvar Nilsson/Krut AB

eva.lundmark@krutab.se & i.nilsson@seeab.se

2016 – 07 - 01

1. SAMMANHANG

I Sverige finns idag många personer som är utlandsfödda eller i övrigt har utländsk bakgrund, dvs två utlandsfödda föräldrar enligt SCBs definition. Denna grupp har blivit större under det senaste året i takt med att gruppen flyktingar ökar. Gemensamt för dessa grupper är deras svårighet att ta sig in i det svenska samhällslivet i allmänhet och på arbetsmarknaden i synnerhet. Gapet i förvärvsfrekvens mellan inrikes födda och utrikesfödda eller personer med utländsk bakgrund är stort och förefaller inte minska. Detta har lett till en omfattande och stundtals tämligen känslomässigt laddad debatt på temat; klarar vi av detta, vad kommer det att kosta och blir det inte för dyrt?

Två saker är påtagliga i debatten. Den ena är frånvaron av fakta och närvaron av tyckande i ena eller andra riktningen. Den andra är att de flesta debattörer tycks se dessa människor enbart som en belastning och inte som en potentiell tillgång. Mycket i det offentliga samtalet handlar om vad detta kostar Sverige. Få röster fokuserar på vad detta konkret bidrar till vårt land ekonomiskt, kulturellt, och socialt. Man bör betänka att då vuxna personer flyttar till Sverige har något annat land tagit kostnaden för hela deras uppväxt och basutbildning. En kostnad som för en 20-årig svensk ligger någonstans i intervallet 3 – 3.5 Mkr. Denna grundinvestering i humankapital har tagits av något annat land. Vår uppgift borde rimligtvis vara – sett ur ett strikt ekonomiskt perspektiv – att förvalta och utveckla detta humankapital.

2. SITUATIONEN

2.1 Syfte

Syftet med denna mycket begränsade studie är att från några olika håll se vad Sverige har att vinna på att snabba på utlandsföddas etablering på arbetsmarknaden och att ur ett ekonomiskt perspektiv se dessa människor som en tillgång för det svenska samhället.

Vår avsikt är inte att bevisa hur det förhåller sig i denna fråga. Ambitionen – i detta första steg - är betydligt blygsammare, att tillföra nya perspektiv och nya infallsvinklar på frågan om vilka olika ekonomiska konsekvenser som kan uppstå kring dessa personer.

Vi vill här betrakta utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden som en möjlighet snarare än som en kostnad. Vi påstår inte att etableringsinsatser inte kostar eller är oproblematiske. Vi vill dock peka på möjligheten att betrakta det hela på ett något annorlunda vis. Vi vill här ge möjlighet till tre olika sätt att räkna på värdet av en snabbare och bättre introduktion på den svenska arbetsmarknaden. Vad skulle hända om :

- Introduktionstiden för inträde på arbetsmarknaden för denna grupp av människor förkortades? Vad skulle detta vara värt om vi förkortade introduktionstiden 1, 2, 3 eller 4 år? I dag tar det i genomsnittet 7-8 år för en utlandsfödd person att få arbete i Sverige

- Vi skapade ett socialt investeringsprojekt med syfte just att skapa en sådan förkortad introduktionstid. Vad får ett sådant investeringsprojekt kosta, vad är det värt och när passerar det break-even?
- Förvärvsfrekvensen hos de med utländsk bakgrund förändrades så att den blev mer lik den hos infödda svenska?

2.2 Från kostnad till social investering

Vi vill här ha en annan utgångspunkt än de kortsiktiga kostnaderna som uppstår i samband med etableringsinsatser. Om allt fokus läggs på vilka kortsiktiga kostnader som uppstår eller riskerar att uppstå till följd av denna situation då får vi en typ av svar.

Om vi däremot anlägger ett långsiktigt socialt investeringsperspektiv på etableringsfrågan får vi helt andra funderingar och därmed svar. Är det så att de nyanlända kan vara en del av lösningen på bristen på byggjobbare, läkare och lärare eller pensionsavgångarna inom vård- och omsorgssektorn?

2.3 Vårt angreppssätt och vår modell¹

2.3.1 Kalkylmodellen

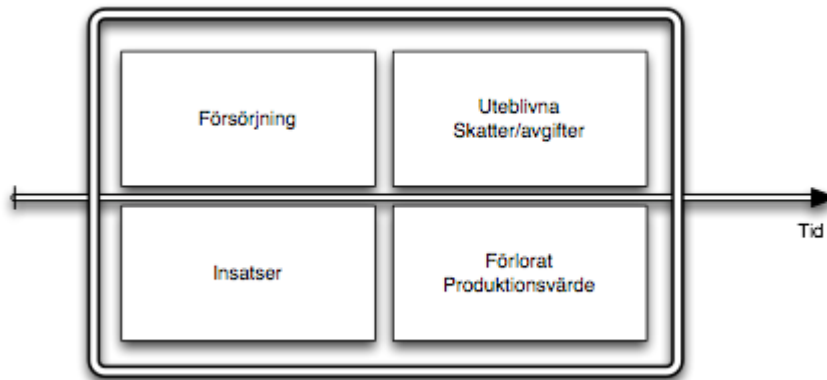
Vi har utvecklat den kalkylmodell som används här under mer än 30 års tid. Den består av en databas med prislista och en Excellbaserad kalkylmodell. Den följer sedvanlig praxis för samhällsekonomiska kalkyler samt har kompletterats på två sätt. För det första fördelar vi effektpanoramats på olika samhällsaktörer och för det andra redovisar vi även finansiella effekter.

Vi arbetar enligt ett antal bärande principer. En är att **alltid ligga i underkant i våra beräkningar – försiktighetsprincipen**. En annan är att **ta bort sådant som i och för sig kanske är viktigt men som kan vara diskutabelt eller svårt att mäta i kalkylen**.

En konsekvens av detta är att de resultat och de värden vi får kring utanförskapets effekter, därmed blir mindre än de totala effekterna om även dessa svårämbara faktorer skulle medräknas. **Vi underskattar som en följd av detta, och den ovan redovisade försiktighetsprincipen, i våra kalkyler systematiskt utanförskapets ekonomiska effekter.**

Arbetet med modellen består av tre steg; identifiera, kvantifiera och värdera effekter av en situation eller insats. Kostnaderna kan delas upp i fyra olika grupper: Förlorat produktionsvärde, Insatser, Försörjning och Uteblivna skatter/avgifter.

¹ En fullständig redovisning av modellen hittar du på www.socioekonomi.se

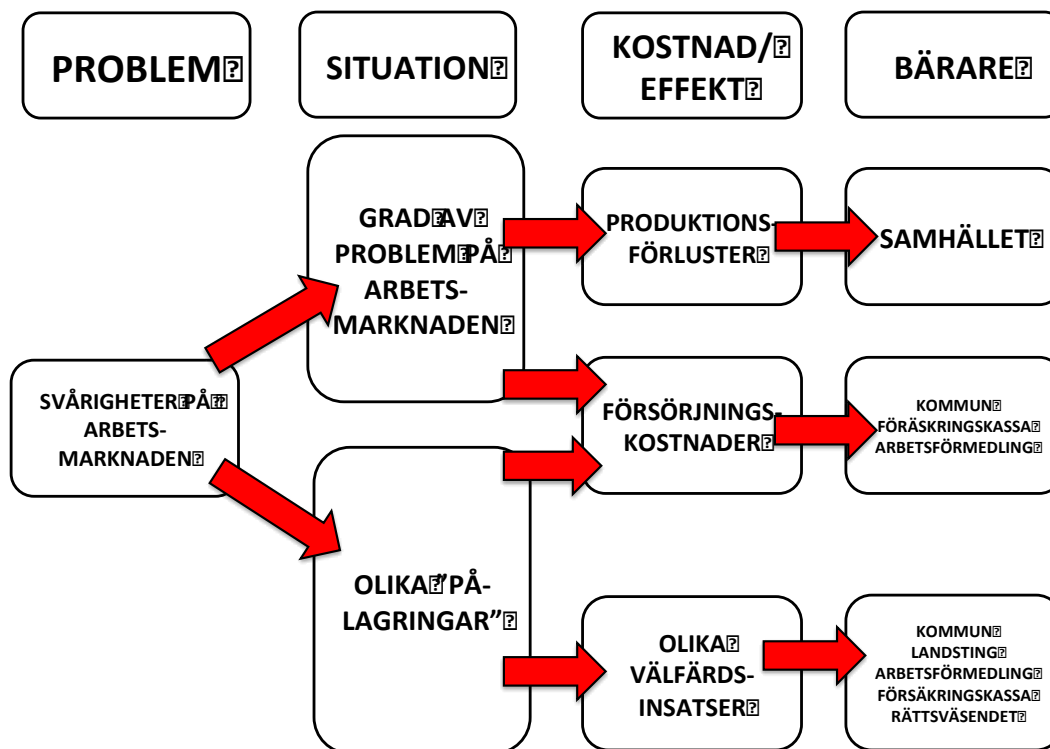

Det förlorade **produktionsvärdet**. Detta uppstår till följd av att människor som skulle kunna arbeta (helt eller delvis) inte tas i anspråk fullt ut och deras bidrag till folkhushållet (det som ibland kallas deras BNP-bidrag eller värdet av den produktion de utför) därmed uteblir.

Kostnader för **olika insatser** från samhällets sida som riktas mot den person det gäller. Det kan vara allt från SFI-undervisning, via tandvård till sjukvård samt olika rehabiliterande eller preventiva insatser. Detta kallar vi **reala kostnader**. I vår kalkylmodell beaktar vi normalt mellan 150 och 250 variabler som vi identifierat, kvantifierat och prissatt och kan bli aktuella kring den grupp som studeras.

Den tredje gruppen av kostnader uppstår för att människor kanske inte kan **försörja** sig själva eller sitt hushåll till följd av det utanförskap som de drabbats av. Det kan handla om behov av allt från sjukpenning, via aktivitetsersättning eller ekonomiskt bistånd till A-kassa och sjukersättning. Dessa kostnader brukar kallas *finansiella kostnader eller transfereringar* och anses normalt sett inte höra hemma i en samhällsekonomisk kalkyl. Vi väljer här att även redovisa dessa kostnader, men att särskilja dem från de s.k. reala kostnaderna.

Det finns även en fjärde grupp som utgörs av de **uteblivna skatter och avgifter** som uppstår som en följd av detta. Även dessa utgör en *finansiell kostnad eller transferering*. Till skillnad från försörjningskostnaderna redovisar vi endast sällan dessa typer av finansiella effekter trots att de i olika offentliga aktörers beslutsfattande spelar en stor roll inte minst då det gäller omfördelning av kostnadsansvar mellan stat, kommun och landsting kring olika frågor. Dessa kostnader finns således inte med i denna rapport.

I traditionella samhällsekonomiska kalkyler brukar man nöja sig med att beskriva vilka effekter som uppstår för samhället i stort. Men detta är inte alltid ett relevant svar för en enskild aktör i samhället som kommun, försäkringskassa eller polis, som kanske är mer intresserad av att få veta hur det påverkar just den egna verksamheten. Därför delar vi upp kostnaderna på sex olika samhällssegment som är "bärare" av kostnaderna. Det vi i modellen **kallar aktörer**.

Det bör också sägas att även om våra resultat presenteras som väldigt exakta och preciserade är de baserade på schabloner och stundtals överslagsberäkningar varför man snarare bör se dem som storleksordningar än till sista decimalen exakta svar.

2.3.2 Att läsa tabeller och diagram

Det är inte alltid helt enkelt att förstå och tolka tabeller man inte mött tidigare. Låt oss därför ge en kortfattad tabell- och diagramguide inför den kommande analysen.

I tabellerna beskrivs arbetslöshetens eller utanförskapets kostnader och/eller värdet av en viss insats fördelat på aktörer och över tid. I de olika kolumnerna kan man läsa av de ackumulerade (summerade) effekterna efter ett visst antal år. Dessa effekter är diskonterade till nuvärde.

De sex första raderna beskriver effekterna av detta fördelade på samhällsaktörer. Den sjunde raden de produktionseffekter som uppstår. Dessa effekter summeras i de flesta tabeller på sista raden

I diagrammen beskrivs utanförskapets kostnader och/eller värdet av en viss insats fördelat på effektslag och över tid. Kurvorna speglar den ackumulerade (summerade) effekten vid en viss tidpunkt. Den svarta heldragna linjen i diagrammen speglar den ackumulerade nettoeffekten (nettovinsten).

Kurvornas form speglar bl.a. att värdet av framtida effekter är diskonterade till nuvärde. Detta betyder att framtida effekter genom diskontering omräknas till nuvärde och därmed får ”mindre tyngd” i en kalkyl.

2.3.3 En förståelse för kostnaderna

Kostnaderna för de olika scenarier vi här redovisar är baserade på en sorts schablon kring olika former av utanförskap eller arbetslöshet (helt eller delvis). Dessa data är framtagna vid ett stort antal (långt över hundra) workshops med experter kring olika former av arbetslöshet eller utanförskap.

De kostnader som redovisas är **merkostnader** i ett utanförskap utöver de ”normalkostnader” som alla medborgare har t.ex. för sjukvård. Modellen är byggd på ett sådant vis att effekter för sex olika samhällsområden (det vi i modellen kallar **aktörer**) redovisas.

För **Arbetsförmedlingens** del kan det handla om utredningar, handläggartid, utbildningsinsatser eller olika former av lönesubventioner. För **Försäkringskassan** kan det handla om sjukpenning, sjukersättning, aktivitetsersättning, olika rehabiliteringsinsatser, utredningar eller handläggartid.

Kommunens kostnader kan vara för olika sociala insatser, utredningar eller ekonomiskt bistånd. **Landstingets** (eller regionens) insatser kan vara läkarbesök, farmaka, psykiatriska insatser och akutsjukvård i olika former.

Rättsväsendets kostnader (som för denna målgrupp är ytterst marginella) kan det handla om kostnader för kronofogde, polisingripanden av olika slag eller åklagarkostnader. Under posten **Övriga (som även den är mycket liten för denna målgrupp)** ryms kostnader för allmänhet, företag och civilsamhället.

Totalt sett finns mellan 150 och 200 lika sådana kostnadsposter med som en bakgrund till och underlag för de olika kalkyler som redovisas.

3. ATT INVESTERA I INNANFÖRSKAP

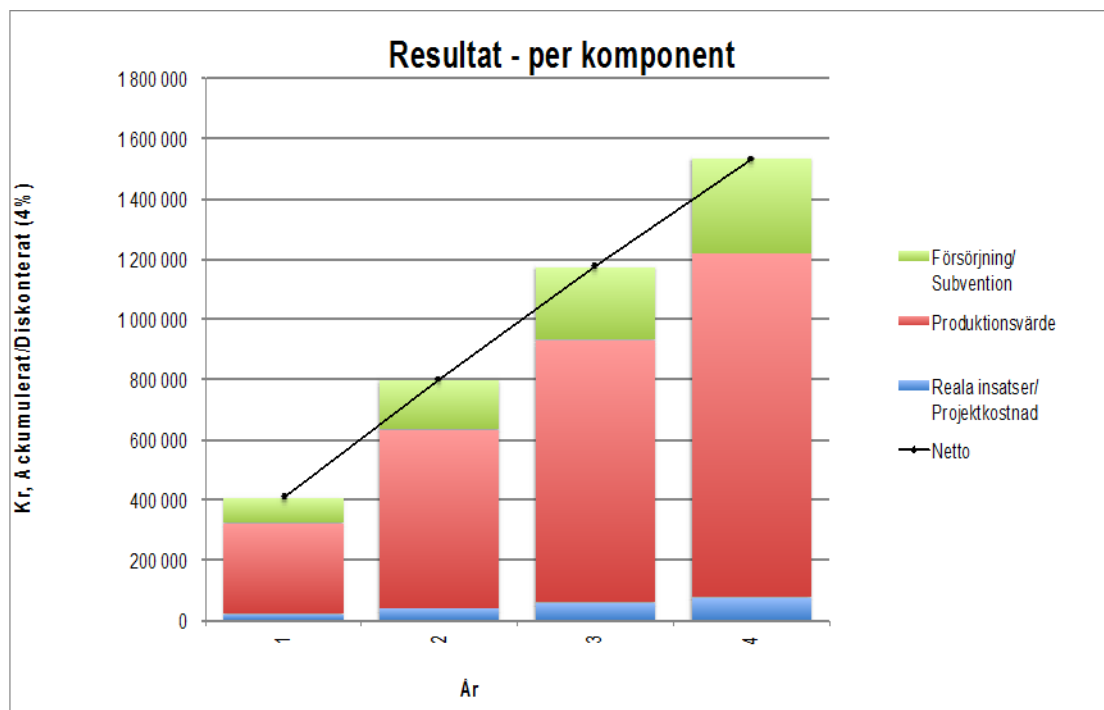
3.1 Värdet av ett snabbare inträde på arbetsmarknaden

Många med utländsk bakgrund har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Statistiken tycks visa att det kan ta uppemot 7-8 år att komma in på arbetsmarknaden. Siffrorna varierar med ålder, kön, utbildningsnivå m.m. Detta är resursslöseri ur flera

perspektiv och leder till betydande samhällskostnader inte bara kopplat individen utan också ofta för hela familjen.

Låt oss därför vända lite på steken och ställa oss frågan; Vad skulle det vara värt att förkorta denna tid? Vad är varje vunnet år värt och vad skulle det vara värt om vi förkortade tiden till hälften, 4 år i stället för 8? Svaret hittar vi i diagrammet nedan. **Vi ser då att varje vunnet år är värt cirka 400 000 kronor. Och lyckades vi halvera introduktionstiden på arbetsmarknaden (från 8 till 4 år) skulle detta vara värt minst 1.5 Mkr per individ.**

Diagram 1, det ackumulerande värdet av fyra års förkortning av inträdestiden på arbetsmarknaden fördelat på olika kostnadsslag

Detta betyder att om fler integrationsprojekt skulle utgå från effektiva, evidensbaserade åtgärder för att få in fler på arbetsmarknaden och man lyckades med detta på det vis vi ovan skisserat, så skulle man kunna investera 1 miljon kronor i varje person och det skulle ändå bli över 500 000 kronor som ren samhällsvinst i förhållande till hur det är idag.

3.2 Värdet vid olika lönenivåer och olika tidshorisonter

Kalkylen ovan är baserad på att den avgörande kostnaden för denna långa introduktionstid är de produktionsvärden som går förlorade. Till detta kommer det offentligas kostnader för dessa personers försörjning, kanske främst försörjningsstöd från kommunen. Dessutom tillkommer en (mindre) kostnad för den ohälsa som ofta är förknippad med långvarigt och onödigt utanförskap. Inte minst för den psykiska ohälsan. Kalkylen är baserad på att det handlar om personer som lyckas ta sig in på arbetsmarknaden i ett låglöneyrke (med en månadslön på 18 000 kronor). Vinsterna

för de som har högre utbildning och kommer in i höglöneyrken är ofta betydligt högre.

Detta är naturligtvis en kalkyl ordentlig i underkant, eftersom stora grupper av personer med utländsk bakgrund som står utanför arbetsmarknaden har förutsättningar att ta sig in i helt andra yrken. Många av dessa personer har mycket hög utbildning. Därför vill vi studera vilka samhällseffekter som uppstår vid olika utbildningsnivåer och därmed olika lönenivåer

I tabellen nedan har vi därför gjort om samma kalkyl, men förfinat den och gjort beräkningar av vinsten för en låglönegrupp (18 000 kronor i månadslön), en medellönegrupp (25 000 kronor i månadslön) och en höglönegrupp (45 000 kronor i månaden) Vi ser då vilka samhällsvinster som är möjliga att plocka hem, om vi förkortar introduktionstiden för dessa personer med 1, 2, 3 eller 4 år. Framtida effekter är diskonterade till nuvärde med 4 %.

Tabell 1; det ackumulerande värdet av ett - fyra års förkortning av inträdestiden på arbetsmarknaden för olika inkomstgrupper

	1 år	2 år	3 år	4 år
Låglönejobb	406 464	797 294	1 173 093	1 534 438
Medellön	557 664	1 093 879	1 609 470	2 105 231
Höglönejobb	860 064	1 687 048	2 482 225	3 246 819

Vi ser att vinsterna varierar från drygt 400 000 kronor för ett års förkortning för en låglönegrupp till drygt 3.2 Mkr för en fyraårig förkortning för en höglönegrupp.

3.3 De finansiella effekterna

Men detta är (bortsett från försörjningskostnaderna) den i huvudsak reala sidan av kalkylen. Dessa effekter har också en finansiell spegling. Då man arbetar och får högre inkomstmöjligheter kommer man att betala mer skatt till kommun och landsting. Man konsumerar mer och betalar därmed mer moms och man kan göra inbetalningar till socialförsäkringssystemet (delar av detta är det som ibland brukar kallas arbetsgivaravgifter eller sociala avgifter).

I tabellen nedan ser vi de årliga effekterna av detta för våra tre olika inkomstgrupper. Vi ser då att de sammanlagda årliga effekterna uppgår till allt mellan 180 000 till 450 000 kronor. (Viss reservation ska göras för att denna del av kalkylen är något trubbigare i detaljer än tidigare kalkyl, men storleksordningarna är de riktiga).

Tabell 2 de finansiella intäkterna av ett års förkortning av inträdestiden på arbetsmarknaden för olika inkomstgrupper och olika intäktslag

	Låglönejobb	Medellönejobb	Höglönejobb
Kommunalskatt	43 200	64 800	108 000
Landstingsskatt	21 800	32 400	54 000
Moms som betalas genom ökad konsumtion	30 240	45 360	75 600
Socialförsäkringssystemet	86 400	129 600	216 000
Summa intäkter till det offentliga	181 640	272 160	451 600

Det blir sålunda uppenbart att det skulle vara värdefullt ur ett flertal olika ekonomiska perspektiv att förkorta introduktionstiden på arbetsmarknaden för gruppen med utländsk bakgrund.

Detta leder tanken i riktning mot en intressant fråga; vad skulle hända om vi såg detta som ett sorts socialt investeringsprojekt? Vilka svar skulle vi få om vi skulle göra en social investeringskalkyl för ett tänkt sådant projekt?

4. VÄRDET AV ETT SOCIALT INVESTERINGSPROJEKT

4.1.1 Exempelprojektet

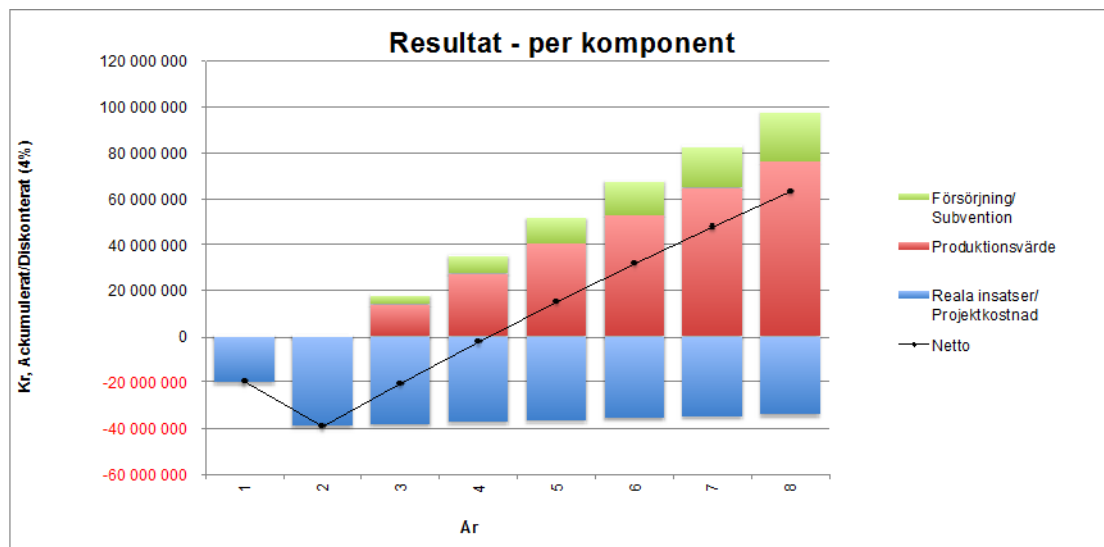
Vi tänker oss nu att – i den bästa av världar – vi får möjlighet att arbeta på ett helt nytt sätt med personer med utländsk bakgrund, i syfte att förkorta deras etableringstid på arbetsmarknaden. Vi skapar helt enkelt ett sorts tänkt ”idealprojekt” som plockar det bästa av det som görs idag för denna grupp och ser vilket ekonomiskt värde detta kan leda till.

Vi tänker oss i detta ”idealprojekt” en grupp på 50 personer och vi förfogar – i detta tänkta sociala investeringsprojekt - över 400 000 kronor per person och år under två års tid, för att underlätta och snabba på deras introduktion på den svenska arbetsmarknaden. Vi tänker oss vidare att detta finansieras med vardera 50 % av kommunen och 50 % av arbetsförmedlingen (dvs staten). Totalt sett innebär det att projektet förfogar över 20 Mkr per år eller 40 Mkr för hela perioden. Är detta en potentiellt bra affär eller inte? Låt oss titta på svaret på några olika vis.

4.1.2 Vi lyckas till 100 %

Låt oss börja med att se vad som händer om vi lyckas med hela målgruppen. I diagrammet nedan ser vi de ekonomiska effekterna av detta om alla i målgruppen efter de två projektåren kommer in i arbete. Den totala samhällsvinsten uppgår efter 8 år till drygt 63 Mkr. Man passerar break-even, d.v.s. investeringskostnaden är återbetald, efter cirka 4 år.

Diagram 2; de ekonomiska effekterna av ett socialt investeringsprojekt som leder till att alla deltagare efter projekttiden kommer in i arbetslivet. Effekterna fördelade på kostnadsslag

I tabellen nedan ser vi motsvarande resultat fördelat på olika samhällsaktörer. Vi ser då att kommunen på sikt är den stora vinnaren och att arbetsförmedlingen är en nettofinansiär av denna vinst, vilket också är arbetsförmedlingens uppdrag. Så ser det ut i de flesta sociala investeringsprocesser kring den här typen av målgrupper. Arbetsförmedlingen tar en kostnad antingen direkt eller indirekt i form av olika lönesubventioner för att deltagarna ska komma in på arbetsmarknaden, Vinsterna tillfaller nästan alltid andra aktörer som kommun, landsting och försäkringskassan. Dessa omfördelningseffekter bidrar tillsammans med kortsiktigheten i beslutsfattandet – som ofta har sin grund i det ettåriga budgetperspektivet - ofta till att man inte agerar långsiktigt utifrån en helhetssyn kring denna typ av målgrupper.

Tabell 3; de ekonomiska effekterna av ett socialt investeringsprojekt som leder till att alla deltagare efter projekttiden kommer in i arbetslivet Effekterna fördelade på olika aktörer

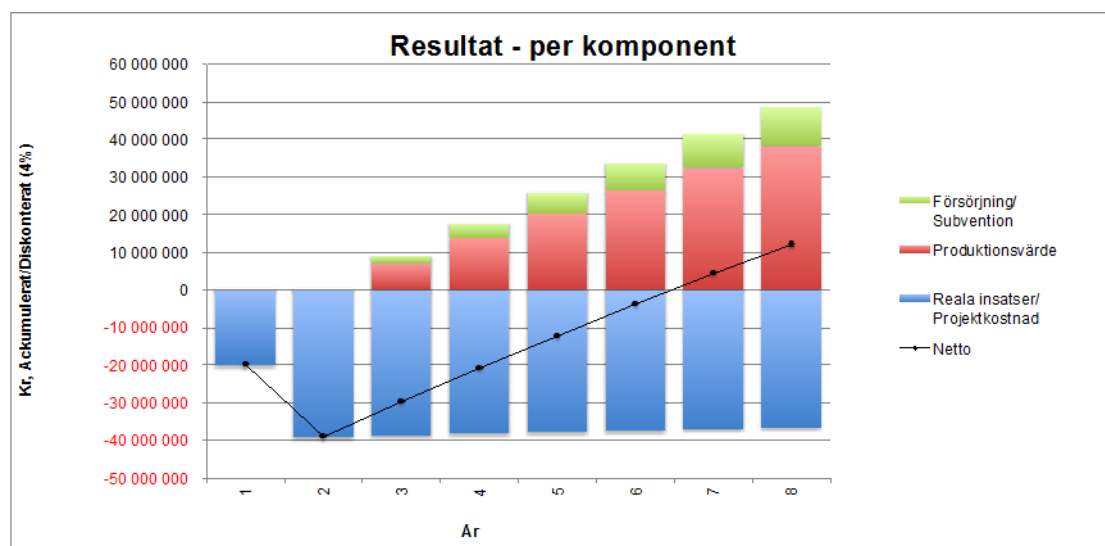
Netto allt	1	2	3	4	6	8
Arbetsförmedling	-10 000 000	-19 615 385	-19 579 154	-19 544 316	-19 478 609	-19 417 859
Försäkringskassa	0	0	22 536	44 205	85 076	122 863
Kommun	-10 000 000	-19 615 385	-15 176 995	-10 909 312	-2 860 059	4 581 928
Landsting	0	0	215 248	422 218	812 582	1 173 495
Rättsväsende	0	0	43 916	86 144	165 788	239 425
Övriga	0	0	54 318	106 546	205 054	296 130
Produktionsvärde	0	0	13 979 290	27 420 915	52 773 092	76 212 605
Summa	-20 000 000	-39 230 769	-20 440 840	-2 373 600	31 702 924	63 208 587

4.1.3 Vi lyckas till 50 %

Men att lyckas med 100 % är kanske inte realistiskt. Idag är förvärvsfrekvensen för gruppen med utländsk härkomst ofta kring 50 %. Så vad händer om vi med projektet bara lyckas med att få hälften av deltagarna i arbete? Och att vi når upp till denna nivå efter tvåårsperioden.

I diagrammet nedan ser vi att nettovinsten då, trots att vi bara lyckas med hälften av deltagarna, efter åtta år blir ungefär 12 Mkr och att man passerar break-even efter ungefär 6 -7 år.

Diagram 3; de ekonomiska effekterna av ett socialt investeringsprojekt som leder till att hälften av deltagarna efter projekttiden kommer in i arbetslivet. Effekterna fördelade på kostnadsslag

I tabellen nedan ser vi effekterna fördelat på olika samhällsaktörer.

Tabell 4; de ekonomiska effekterna av ett socialt investeringsprojekt som leder till att hälften av deltagarna efter projekttiden kommer in i arbetslivet. Effekterna fördelade på olika aktörer

Netto allt	1	2	3	4	6	8
Arbetsförmedling	-10 000 000	-19 615 385	-19 597 269	-19 579 850	-19 546 997	-19 516 622
Försäkringskassa	0	0	11 268	22 103	42 538	61 431
Kommun	-10 000 000	-19 615 385	-17 396 190	-15 262 348	-11 237 722	-7 516 728
Landsting	0	0	107 624	211 109	406 291	586 748
Rättsväsende	0	0	21 958	43 072	82 894	119 712
Övriga	0	0	27 159	53 273	102 527	148 065
Produktionsvärde	0	0	6 989 645	13 710 457	26 386 546	38 106 303
Summa	-20 000 000	-39 230 769	-29 835 805	-20 802 185	-3 763 922	11 988 909

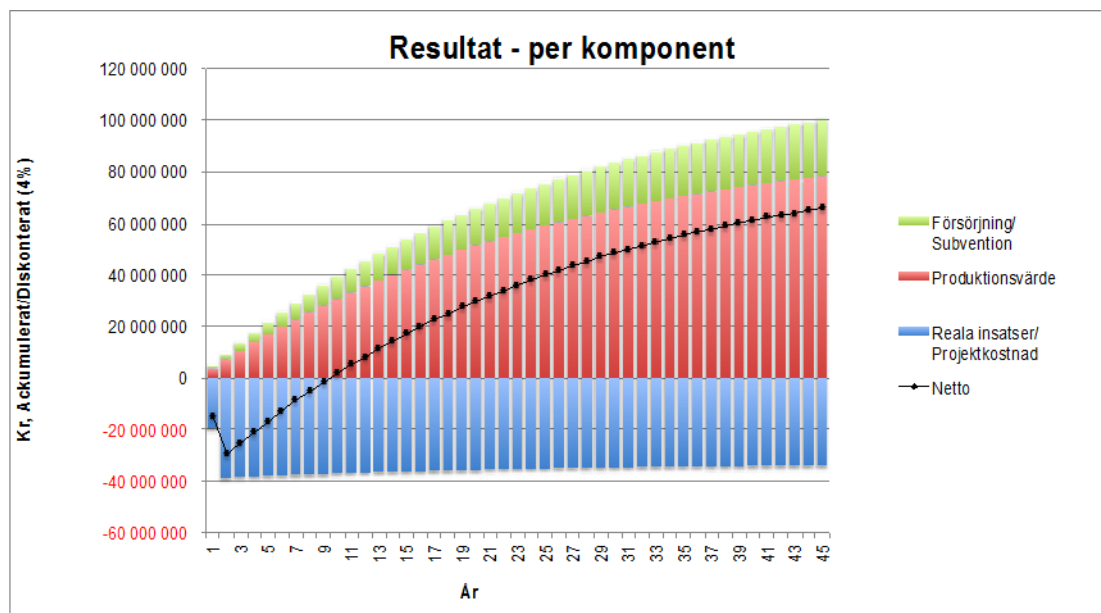
5. ATT ÖKA NÄRVARON PÅ ARBETSMARKNADEN

Låt oss titta på det hela utifrån ett tredje perspektiv. Vi vet idag att förvärvsfrekvensen för personer födda i Sverige är ungefär 80 %. Vi vet också att förvärvsfrekvensen för invandrare och personer med utländsk bakgrund är betydligt lägre. Beroende på ålder, utbildning, ursprungsland och kön, kan den vara 50 %.

Låt oss anta att syftet med det projekt vi ovan presenterat är att höja den förväntade framtida förvärvsfrekvensen för deltagarna från 50 % till 80 %. Låt oss helt enkelt anta att det handlar om att höja den livslånga närvaron på arbetsmarknaden för vår tänkta grupp om 50 personer motsvarande det förvärvsfrekvensgap vi ovan presenterat. Vad skulle detta vara värt?

I diagrammet nedan ser vi att den långsiktiga samhällsvinsten av detta uppgår till cirka 60 Mkr (den svarta linjen i diagrammet nedan). Men vi ser också det karaktäristiska mönstret att investeringsprocessen inleds med en underskottsperiod för att passera break even efter ungefär 8 - 9 år. Detta i en värld där det mesta präglas av ett åriga budgetcykler.

Diagram 4; de långsiktiga effekterna i ett integrationsprojekt av att deltagarna efter projekttiden nått förvärvsfrekvensen 80% i stället för den förväntade nivån 50%. Effekterna fördelade på olika kostnadsslag

I tabellen nedan ser vi effekterna fördelat på olika aktörer. Även här ser vi att kommunen är den enskilt störste vinnaren av detta. Vi ser också att arbetsförmedlingens finansiella investering för att göra dessa personer anställningsbara på cirka 19 Mkr leder till en real avkastning i form av ökat produktionsvärde på cirka 75 Mkr eller nästan fyra gånger insatsen.

Tabell 5; de långsiktiga effekterna i ett integrationsprojekt av att deltagarna efter projekttiden nått förvärvsfrekvensen 80% i stället för den förväntade nivån 50%. Effekterna fördelade på olika aktörer

Netto allt	1	4	8	15	25	30	40
Arbetsförmedling	-9 990 595	-19 579 880	-19 549 530	-19 506 633	-19 462 582	-19 445 595	-19 421 135
Försäkringskassa	5 850	22 084	40 962	67 644	95 045	105 611	120 825
Kommun	-8 847 865	-15 265 970	-11 548 072	-6 293 106	-896 690	1 114 280	4 110 719
Landsting	55 875	210 933	391 240	646 089	907 799	1 008 716	1 154 034
Rättsväsende	11 400	43 036	79 823	131 820	185 215	205 805	235 454
Övriga	14 100	53 229	98 729	163 040	229 082	254 548	291 219
Produktionsvärde	3 628 800	13 699 050	25 409 056	41 960 260	58 956 980	65 259 304	74 696 979
Summa	-15 122 435	-20 817 517	-5 077 792	17 169 114	40 014 850	48 502 668	61 188 094

6. SLUTSATSER

6.1 Man kan skifta perspektiv

Syftet med denna rapport är att belysa i vad mån man kan skifta det ekonomiska perspektivet kring en förbättrad etablering av personer med utländsk bakgrund, nyanlända och flyktingar. Från ett problem- och kostnadsperspektiv till ett möjlighets- och socialt investeringsperspektiv. Trots att denna rapport endast är en översiktlig analys av frågan kan man se några saker tämligen tydligt:

- det tycks vara påfallande lönsamt att förkorta introduktionstiden på arbetsmarknaden - för de lägst betala tjänar samhället 400 000 per person och år på att korta den genomsnittliga etableringen med ett år. För en högvärlönad person är besparingen mer än dubbelt så stor – 860 000 kr.
- den stora effekten av detta är värdet av det arbete, BNP-bidraget (eller värdet av den produktion som utförs), som uppstår och dess spegelbild i form av ökade skatteintäkter av olika slag
- en halvering av dagens etableringstid på åtta år ner till nivån fyra år leder till en samhällsvinst på mellan 1,5 Mkr och 3,2 Mkr, beroende på den enskildes lönenivå
- bidraget till skatt- och socialförsäkringssystem till följd av ett års förkortad etableringstid uppgår till mellan 180.000 och 450.000 kronor beroende på den enskildes lönenivå
- sociala investeringsprojekt med fokus på att förkorta etableringstiden förefaller, även vid måttliga nivåer på framgång, ha en stor lönsamhetspotential
- insatser som leder till att personer med utländsk bakgrund uppnår samma förvärvsfrekvens som infödda svenskar förefaller vara utomordentligt lönsamma. I genomsnitt uppgår den långsiktiga vinsten av detta till cirka 1,2 Mkr per person

6.2 Ett stort antal frågor

Men dessa beräkningar leder till ett stort antal viktiga frågor. En del redan ställda, andra ännu inte ställda och några rentav upplevda som tabubelagda. Detta är några av de frågor vi under arbetets gång ställt oss och som vi inför fortsatt arbete vore intresserade av söka svar på:

- Hur ska vi göra för att bättre än idag ta tillvara den potential dessa personer innebär?
- Vad skulle krävas för att på bred front gå från ett kortsiktigt kostnadsperspektiv till ett långsiktigt socialt investeringsperspektiv kring denna utmaning

Detta är frågor man med fördel skulle kunna utforska i en bredare, djupare och mer omfattande studie än denna mycket begränsade introduktion till ett socialt investeringsperspektiv kring frågan om utlandsföddas och nyanländas introduktion i det svenska samhället i allmänhet och på arbetsmarknaden i synnerhet.